

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ ЖІНОЧОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дар'я ЦЮПКА

Інга СЕРЕДНИЦЬКА, канд. юрид. наук, доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

Умови воєнного стану створюють серйозні виклики для суспільства, зокрема щодо забезпечення економічної стабільності та соціального добробуту. Одним з ключових аспектів, який потребує уваги в цьому контексті, є підтримка жіночої зайнятості. Враховуючи вразливість жінок у ситуаціях воєнного конфлікту та їхню ключову роль у сім'ї та суспільстві, розгляд політики підтримки їхньої зайнятості стає надзвичайно актуальним завданням.

У воєнних умовах жінки часто стикаються з численними труднощами у здобутті освіти, збереженні роботи та забезпеченні достатнього рівня життя для своєї сім'ї. Вони можуть втратити можливість працювати через евакуацію, знищення інфраструктури або обмежений доступ до ринку праці. Додатково, соціокультурні обмеження та гендерні стереотипи ускладнюють їхню можливість знайти та зберегти роботу. Тому необхідно розробляти та впроваджувати ефективні заходи підтримки жіночої зайнятості, щоб забезпечити їхню економічну самостійність та стабільність у воєнний період.

Для розв'язання цих проблем необхідно провести комплексний аналіз соціально-економічного стану жінок у зонах конфлікту, вивчити їхні потреби та можливості на ринку праці. Заслуговують на увагу існуючі механізми підтримки жіночої зайнятості та їхня ефективність в умовах воєнного стану. Не менш важливим завданням є розробка нових стратегій, спрямованих на врахування специфіки воєнного стану та потреб жінок у таких умовах. Враховуючи складність ситуації та необхідність негайних заходів, подальше дослідження цієї теми є надзвичайно важливим для розробки ефективних стратегій та політик підтримки жіночої зайнятості в умовах воєнного стану.

Криза становища внутрішньо переміщених жінок (далі – ВПО) в Україні, спричинена широкомасштабною збройною агресією російської федерації, вимагає негайних та комплексних заходів для забезпечення їхнього захисту та реінтеграції у суспільство.

За даними Державного підприємства «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України», кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) внаслідок російської агресії перевищує 4,8 млн. людей [1]. Ця криза відображається особливо сильно на жінках, які становлять більшість ВПО, оскільки чоловіки частіше мобілізуються на військову службу.

Однією з ключових проблем, з якими стикаються жінки ВПО, є проблема зайнятості. Більшість з них мають обмежені можливості знайти роботу внаслідок відсутності відповідних вакансій, відмови від офіційного оформлення працевлаштування та низької оплати пропонуваніх робочих місць. Багато з них стикаються з економічною нестабільністю та невизначеністю щодо майбутнього [2, с. 34].

Помітною проблемою також є доступ до соціальних послуг та медичної допомоги для внутрішньо переміщених жінок. Часто вони змушені залежати від адресної допомоги як єдиного джерела доходу, що обмежує їх можливості забезпечити себе та свої сім'ї.

Для подолання цієї кризи необхідно вжити невідкладних заходів зі створення програм підтримки та реінтеграції для жінок ВПО, забезпечення доступу до робочих місць, освіти та медичної допомоги. Крім того, важливо звернути увагу

на гендерно чутливий підхід при розробці та впровадженні програм та політик, які спрямовані на підтримку ВПО. Тільки так можна забезпечити повноцінну інтеграцію та захист прав внутрішньо переміщених жінок в Україні.

Мобілізаційні процеси, спричинені військово-політичною ситуацією в Україні, виявили значний вплив на соціально-економічну динаміку країни, особливо на розвиток жіночої підприємницької активності, яка виступає ключовим стимулом формування економічного потенціалу. Західні регіони стали центром цього економічного піднесення, що свідчить про перспективні можливості жіночого підприємництва в умовах кризового контексту.

Проте, на шляху до успішного підприємницького розвитку стоять низка викликів, особливо для жінок, що пережили внутрішнє переміщення внаслідок військових дій. Покладення на них додаткових обов'язків, таких як виховання дітей та догляд за пристарілими членами родини, робить пошук роботи та здійснення професійної діяльності вкрай важким завданням.

Для забезпечення повноцінного заняття жінок, що пережили внутрішнє переміщення, необхідно створити робоче середовище, що сприяє злагодженому поєднанню професійної діяльності та сімейних обов'язків. Це може включати гнучкий графік роботи, можливість виконання роботи дистанційно та створення дитячих приміщень на робочих місцях.

Надання доступу до медичної допомоги та медикаментів, а також забезпечення пільгових місць у закладах освіти для дітей, є важливими компонентами соціальної підтримки для жінок ВПО.

Законодавство, що регулює статус внутрішньо переміщених осіб, має бути переглянуте з урахуванням гендерних аспектів, з метою забезпечення захисту прав та інтересів жінок. Необхідно активно впроваджувати положення, спрямовані на захист жіночих прав, а також створювати спеціальні програми та механізми підтримки для цієї категорії населення.

Отже, забезпечення успішного включення жінок, що пережили внутрішнє переміщення, у соціально-економічне життя країни вимагає комплексного підходу та уваги до їхніх унікальних потреб і викликів, з якими вони зіштовхуються в умовах кризи.

В умовах воєнного стану державна політика щодо підтримки жіночої зайнятості набуває особливого значення. Насамперед, необхідно враховувати мобілізаційні процеси та їхній вплив на роль жінок у суспільстві. У цих умовах держава має взяти на себе відповідальність за забезпечення прав жінок, пов'язаних із материнством, у тому числі вагітних.

Принципи та норми, закріплені у Директиві № 92/85/ЄЕС, стосуються не лише охорони здоров'я жінок, а й їхньої соціально-економічної безпеки. Однак, національне законодавство України ще не повністю відповідає цим стандартам, що створює прогалини в захисті прав працівниць [3]. Наразі в Україні використовується термін «вагітні жінки», а не «працівниці, які проінформували роботодавця про свій стан», як це передбачено в директиві.

Заслуговує на увагу думка Л.В. Єрофеєнко, про необхідність вжити заходів щодо гармонізації внутрішнього законодавства з європейськими стандартами. Потрібно реформувати трудове законодавство, забезпечити додатковий правовий захист для жінок у період вагітності та після пологів, а також врахувати особливості соціального та психологічного стану жінок, які нещодавно народили [4, с. 226].

Умови війни також вимагають зосередження на підтримці жінок, які годують дітей. Державна політика повинна передбачати надання гнучких умов праці для цієї категорії жінок, включаючи можливість використання відпусток для годування дитини та надання спеціальних умов для комфортного годування на робочому місці.

Крім того, з метою підтримки жінок-працівниць у військовий період, необхідно використовувати досвід країн Європейського Союзу, особливо Німеччини, щодо створення безпечних умов праці для жінок у стані вагітності та після пологів.

Отже, державна політика підтримки жіночої зайнятості в умовах війни має бути спрямована на забезпечення прав та гарантій для вагітних, нещодавно народжених та годуючих жінок, а також на гармонізацію національного законодавства з європейськими стандартами.

ЛІТЕРАТУРА

1. На виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам спрямовано з початку року понад 6,2 мільярдів гривень. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22581.html> (дата звернення: 22.02.2024).

2. Боброва Ю. Внутрішньо переміщені жінки: криза становища, пов'язана із широкомасштабною збройною агресією РФ. *Гендерна політика в умовах воєнного стану: правовий вимір* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції 15 червня 2023 р. Науково-дослідний інститут публічного права. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 33-37.

3. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: соціально-трудовий вимір. Книга перша: збірник актів законодавства України та *acquis communautaire* [упорядник З. Я. Козак] . Львів: *Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля»*. 2015. 1144 с. URL: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/203/files/socialdimeuacompndium.pdf> (дата звернення: 22.02.2024.)

4. Єрофєєнко Л. В. Удосконалення правового регулювання праці жінок, які поєднують роботу з материнством, в контексті останніх законодавчих напрацювань. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №10. С.224-227.

ВПЛИВ СТРЕСУ НА ПСИХІКУ ПОЖЕЖНИХ-РЯТУВАЛЬНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ

Тетяна ЧИСТЯКОВА

Микола ФОМИЧ, канд. психол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України

Професійна діяльність пожежних-рятувальників Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) здійснюється в особливих та екстремальних умовах. Виконання службово-професійних дій за таких обставин, часто призводять до виникнення стресу та різноманітних стресових розладів.

У працях відомого американського вченого-психолога Р. Лазаруса зазначено, що стрес – емоційне напруження, що впливає на спроможність людини достатньо ефективно здійснювати свою діяльність [2].

У сучасному тлумачному психологічному словнику стрес визначено як психічний і фізіологічний стан людини, який виникає у відповідь на вплив різноманітних несприятливих факторів (стресорів) [3].

Загалом можна зазначити про те, що стрес – це стан людини, який характеризується напруженням, що виникає у відповідь на вплив стресорів та несе за собою психічні та фізіологічні наслідки.

Праксеологічний аналіз професійної діяльності пожежних-рятувальників свідчить, що таке напруження у їхній діяльності виникає часто і регулярно внаслідок інтенсивної дії факторів професійного середовища (висока температура, щільна задимленість, отруйні гази, випромінювання, шум, вібрації та ін.), високої